

K. G.:

Teta iz Amerike.

(Mladinska igrlica v dveh dejanjih.)

Osebe:

Matevžek, (10 let), }
Lukec, (8 let), } brata.
Micika, (12 let), njiju sestra.

Sosedov Jurček, (9 let).
Neža, teta iz Amerike.
Deklica - vodnica vaških otrok.

Otroški zbor.

I. dejanje.

(Preprosta soba. Na levi miza s štirimi stoli, na desni vrata.)

1. prizor.

(Matevžek, Lukec in Jurček love »slepe miši«. Na mizi ležita dva odprta katekizma.)

Micika (vstopi. Ratca planeta za mizo h knjigama. Jurček obstoji.) Takole se učita katekizem, takole! To bosta pa jutri znala v šoli! Tako veliki petici bosta prinesla, da se bosta videli lahko z našega hriba. (Vzame ročno delo, sede k mizi in plete.) Kaj pa ti, Jurček, že vse znaš? Nimaš nič dela doma?

Jurček. Znam že vse! Le računske naloge še nimam spisane. Zato sem prišel Lukca vprašat, kako se naredi.

Micika. No, pravega si prišel vprašat! Ta pa kaj zna! Same neumnosti mu rojé po glavi. Če te bo ta učil, ne boš nikoli nič znal! Če slepec slepca vodi, oba v jamo padeta. Veš?

Jurček. Mi bo pa Matevžek pokazal. Saj hodi že v tretji razred.

Micika. Ta pa ni nič boljši. Kakšno norčijo te bo že naučil, prida pa nič.

Matevžek. Tak molči no, modrijanka! Kaj nam vedno pridigaš?

Micika. Zato, ker vam je treba. Nikoli ne bo iz vas treh nič prida.

Matevžek. Za nas bodo že oče skrbeli. Ti nas pa pusti v miru. Saj nisi ti gospodinja v hiši!

Micika. Vem, da nisem, ker sem še premlada. Pa, kar so mama umrli, se čutim dolžno, da gledam jaz na vaju, ker sem najstarejša.

Lukec. Le rajši v kuhinji pazi, Micika, da bo dekla kaj dobrega skuhala. Pa, da ne bo toliko posode pobila. Nas pa v miru pusti!

Micika. Dekla je res nerodna. Pa saj bo šla tako od hiše, ko pride teta, očetova sestra, iz Amerike. Kako se je veselim! O, kako se je veselim!

Matevžek. Jaz tudi, ker mi bo gotovo zlato uro prinesla.

Lukec. Meni pa tudi in verižico!

Jurček. Škoda, da ni tudi moja teta! Bi še jaz kaj lepega od nje dobil!

Micika. Jaz se pa veselim tete zaradi nje same. Zato, da bo spet gospodinja pri hiši, ki bo napravila red.

Matevžek. Potem bo pa tvojim naukom odklenkalo! Vse ji povem, kako si bila sitna in kako si nas vedno tožila pri očetu.

Micika. Jaz vama samo dobro hočem. Najslabša učenca sta vidva v šoli in največja razgrajča na cesti! Ti, Matevžek, si zlezal lani prav po milosti v tretji razred, in ti, Lukec, v drugega. Samo zato so vaju spustili v šoli naprej, da so učitelj rajni mamí naredili veselje, ker so bili tako bolni. Ti, Jurček, pa našima dvema še pomagaš v lenobi! Pri vsaki nerodnosti ste vi trije skupaj in znani pod imenom: »pasja deteljica«.

Jurček. O, pojdi kam, jaz imam že dosti tvojih pridig! Grem rajši skakat; pa lovili in metali se bomo. (Stopi proti vratom.)

Micika. Ti le pojdi! Saj ti imaš še mamo. Bodo že skrbeli zate.

Jurček. Lukec! Matevžek! Pojdita rajši z menoj! Nekaj novega sem si izmislil! To bo veselje! Pojdita, pridita! (Bratca vstajata, da gresta za Jurčkom. Jurček odide.)

2. prizor.

Micika. Nikamor ne bosta! Če ne, pa pokličem očeta. Dokler se mi ne bosta naučila gladko krščanskega nauka, da vaju bom izprašala, tako dolgo ne bosta šla nikamor. (Bratca spet sedeta in se učita, Micika plete ročno delo. Odmor.)

(Čez čas:) Pa ta Jurček poredni! Da se le vedno pečata z njim! Najporednejši otrok je v šoli; zato pa seveda vaju največji prijatelj. Kakšne neumnosti si je ta fant že vse izmislil! (Lukec in Matevžek se učita. Micika govori občinstvu:) Bilo je lani poleti. Pa se je dogovoril z našima dvema, da bodo prenočili sredi hoste v podzemeljski jami. Popoldne so izginili kakor kafa. V gozdu so zakurili ogenj, nakradli na njivi krompirja in ga spekli v žerjavici. V jamo so si nanosili listja in zvečer zlezli spat. Mi smo jih medtem seveda v strahu iskali, a ni jih bilo nikjer. — Ponoči je pa nastala nevihta. Bliskalo se je in grmelno in treskalo, kot bi bil sodni dan. Ulil se je dež, ker se je oblak utrgal. Voda je začela dreti po vseh jarkih in se stekati tudi v jamo. Naša »pasja deteljica« pa tedaj pokonci! Začeli so klicati na pomoč! Ker ni bilo nikogar, so jo pa udrli v najhujšem naliwu čez drn in strn proti domu. No, doma so potem dobili zasluženo plačilo, da si bodo zapomnili. — Nekoč so pa ujeli sosedovega mačka, pa mu privezali na rep škatljo

in . . . (iz daljave se začuje očetov klic: »Micika!«). Oče kličejo! (Zakliče:) Da, takoj! (Bratcema:) Le pridno se zdaj učita! Kateri bo prej znal, bo pa prej prost. (Odloži ročno delo in odide.)

3. prizor.

(Bratca se nekaj časa učita dalje.)

Lukec. Jaz še prvega vprašanja ne znam.

Matevžek. Jaz pa že dva, ali imamo jih pa osem. Oh, ta sitna naša Micika, ta micasta Mica! Tako bi jo nabil! Pa me bo zatožila očetu. Potem bom pa jaz revež zvečer! (Dečka se učita dalje.)

4. prizor.

Jurček (plane v sobo).! Joj, kaj se še zmerom učita in tičita pri knjigah? Pojdita vendar vun! »Svinjko bijemo«, pa lovimo in mečemo se.

Lukec. Micika bi naju zatožila očetu, in tepena bi bila.

Jurček. Micika je ravnokar nekam šla. Oče so jo poslali. Jokala je, ker očetova prošnja ni uslišana, in bodo morali k vojakom. Zdaj vaju pa ne bo nihče več tepel!

Lukec. Jej, meni se pa oče smilijo!

Matevžek. Meni tudi! A zdaj pokažemo Miciki: nič več nam ne bo ukazovala.

Jurček. Micike gotovo ne bo celo uro nazaj. Pojdita, se gremo lovit!

Vsi. Pojdimo! Pojdimo! (Veselo odidejo.)

(Zavesa pade.)

II. dejanje.

(Čez nekaj tednov. Prejšnja soba, a bolj v neredu.)

1. prizor.

(Bratca »vlečeta špano«. Čez čas:)

Lukec. To je pa le pust, ko sva sama ostala.

Matevžek. Samo še dekla je pri hiši. Pa, ko bi vsaj kaj dobrega skuhala. En dan jemo krompir pa zelje, drugi dan pa zelje in krompir. Micika se je pa peljala k očetu, ki so zboleli pri vojakihi. Tete iz Amerike pa še ni. (Zunaj se začuje klic: Pismo!)

Bratca. O, pismo, pismo! (Plar eta pokonci.)

Matevžek (vzame pismo, ki se pokaže pri vratih, in ga ponudi Lukcu). Na, beri!

Lukec (odriva pismo Matevžku). Ti, ki hodiš v tretji razred, znaš bolje brati!

Matevžek (vzame pismo). No, pa daj sem. Bom pa jaz bral. (Odpre pismo in bere jecljaje:) »Lilljubi bbbrat!« — To sem jaz, kaj?

Lukec. Ti si? Jaz ti nisem pisal. Morda je Micika?

Matevžek. Saj res! Poglejva, kdo je podpisan! (Čita:) »Ttvoja sssestra Neža.« — Jaz nimam nobene sestre Neže.

Lukec. Neža so vendar teta iz Amerike.

Matevžek. Pa pišejo meni: »Ljubi brat!«

Lukec (ki drži kuverto v roki). Saj ni naslov nate! Le poglej!

Matevžek. Saj res! (Čita na ovitku:) »Gggospod Aaanton Nnnovak.«
To je na očeta!

Lukec. Ali vidiš? Teta pišejo očetu. Kaj pa pišejo?

Matevžek (čita iz pisma jeclaje):

Ljubi brat!

Danes popoldne se pripeljem z vlakom. Prinesla bom nekaj lepih daril za tvoje otroke: za Miciko, za Lukca in za Matevžka. Ker bi pa rada prej vedela, če so jih vredni, me pridi čakati na kolodvor, da mi kaj poveš o svojih otrocih.

Na svidenje!

Tvoja sestra Neža.

Lukec. Joj, joj! Jaz gotovo dobim zlato uro!

Matevžek. Jaz pa tudi! Jaz tudi in pa verižico! Bog ve, kaj pa dobi Micika? Uthane pa prstane, veš, take z demanti. Saj je ona res najpridnejša. Gotovo bo dobila najlepše stvari. Oh, zakaj nisem bil tudi jaz priden?

2. prizor.

Jurček (plane v sobo in vpije). Ha, ha, ha! Kako smo se topli! Borštnikov Lojzek se je tako jokalo, ker sem ga nabil. Jutri me bo gotovo zatožil v šoli! (Strese sredi sobe stoječa bratca za rami:) Kaj pa vidva stojita tu kakor dva štorata? Pojdita vendar z menoj!

Matevžek. Ne veš? Teta iz Amerike pride.

Jurček. Jej, jej! Res?

Lukec. Tu čitaj!

Jurček (pogleda pismo). Kje pa znam? Kar povej!

Matevžek. Veš, teta pride zdajle z vlakom. Pisala je, naj ji pridejo oče naproti, da ji povedo, če smo kaj pridni in vredni njenih daril, ki jih prinese s seboj. Ker so pa oče pri vojaki, bi jim šla naproti Micika. A ta je šla obiskat očeta v mesto, ker so obboleli. Bog ve, kako dolgo je še ne bo nazaj! Sama sva zdaj z deklo Katro.

Jurček (zamišljen). O darila, o darila! Kaj neki bo vse prinesla teta Neža?

Matevžek. Meni gotovo zlato uro.

Lukec. In meni tudi! Pa verižico! Miciki, ki je najpridnejša, pa gotovo zlate uhane in prstane z demanti.

Jurček (začuden). Z demanti? Misliš? Slišal sem, da so demanti silno dragi. En sam stane več tisoč. O srečna Micika! Ko bi jaz imel

demant, bi ga brž prodal in bi dobro živel. O, da jaz nisem Micika! Teta ima gotovo vse prste polne demantov. (Premišlja.) Le, kako bi še jaz katerega dobil? (Sede k mizi, podpre glavo in ugiba.)

Lukec. Bog ve, kdaj šele pride Micika iz mesta domov? Morda šele čez 14 dni ali pa čez mesec ali še čez dalj.

Jurček (plane pokonci). Ti, jaz pa nekaj vem. Micike ni doma, jaz se pa oblečem v njeno obleko, in teta bo dala demante meni. Če mi pomagata, da dobim demante, bom pa dal vama vsakemu enega. Ali bosta?

Matevžek. Kaj pa, ko bi se zvedelo?

Lukec. In Micika ne bo nič dobila, ko se vrne!

Jurček. Tepca neumna! Ji bodeta pa vidva dala — vajine demante — če bosta hotela.

Matevžek. Jaz se bojim, da se nam ne bo posrečilo.

Lukec. Jaz tudi! Glej, vlak pride vsak čas, in teta bo kmalu tu.

Jurček. Le hitro! Hitro! Dajta mi Micikino obleko, in vsak izmed vaju bo dobil en demant! To bomo bogati! (Matevžek in Lukec vzameta Mickin predpasnik z rokavi in naglavni robec, pa oblečeta Jurčka, ki medtem večkrat ponavlja:) Da vesta, da sem zdaj jaz Micika! Da se ne bosta motila... Vsak bo dobil en demant... (Ko je Jurček preoblečen:) Zdaj pa le hitro vsi k mizi in zelo pridno se učimo, da bo teta videla, ko pride. (Sedejo vsi trije za mizo, vsak k eni knjigi.) Pa dobro pazita, da se ne bosta zmotila in da mi bosta vedno rekla: Micika. — Ker je pa Micika zelo pametna, se bom tudi jaz držal pred teto zelo modro in bom prav pametno govoril z njo. Zdaj pa le začnimo! (Začne se glasno učenje. Dečki sedé tako, da ne zapazijo tete, ko vstopi skozi vrata. Drže dlani pred očmi, slone na komolcih in brbrajo v knjige.)

3. prizor.

Teta (vstopi v popotni obleki s par kovčegi). Nihče me ni prišel čakati na kolodvor! Kako neki to? Saj sem pisala! To je vendar naš dom? V pravi hiši sem! (Ogleduje po sobi.) In ti otroci so gotovo otroci mojega brata? Kako so neprijazni in neolikani. Nihče me ne pozdravi. — A tako — uče se? — Pokličem jih. (Zakliče:) Micika! (Vse mirno.) Matevžek, Lukec! (Dečka pogledata.) Jaz sem vaša teta iz Amerike. Ravno kar sem prišla z vlakom. (Bratca skočita, stečeta k teti in ji sežeta v roko.) No, in ti, Micika? Ali ne boš nič pozdravila tete? Ali nisi ti Micika?

Jurček (se obotavlja). Mhm! (Vstane in stopi med bratca.)

Teta (samazase). Kako je vendar čudna! Dečka sta zdrava in pogumna. Miciko sem si pa predstavljala vso drugačno. Saj mi je oče vendar vselej pisal, kako je pridna in modra in da nadomestuje dečkoma že mater. Hm, hm. (Jurčku:) Ali si bolna?

Jurček. Ne!

Teta. Pa zakaj nisi nič vesela, ker sem prišla?

Jurček. Ker sem zelo pametna.

Teta. Pa zakaj niso oče prišli na kolodvor?

Matevžek. Oče so morali k vojakom, in Micika je šla ... (Jurček ga skrivaj sune, naj molči o Miciki.)

Teta. A k vojakom so morali, in zdaj ste otroci sami doma?

Jurček. Da, sami smo doma in pa dekla Katra, ki je šla v prodajalno.

Lukec. Ja, pa oče so bolni pri vojaki, Micika jim pa ... (Jurček ga skrivaj sune.)

Jurček. Da, oče so bolni, pa jim je že bolje.

Teta (odloži vrhno obleko). No, ljubi otroci, zdaj pa sedimo. Mi boste medtem kaj povedali, kako ste kaj pridni in kaj delate. (Sedejo za mizo: teta v sredi, na levo Jurček, na desno oba brata.) Aj, aj, vidim, učite se krščanski nauk. To je lepo! Pa kaj se še učite v šoli?

Matevžek. Brati pa pisati in računati. Pa tudi zemljepisja in zgodovine.

Lukec. Pa tudi rišemo, telovadimo in pojemo.

Teta. O, lepo petje pa jaz rada poslušam, posebno otroško. No, in ti Micika? Kaj se pa ti učiš?

Jurček. Jaz pa najrajši ekserciram in skačem čez visoko vrh.

Teta (začudeno). To pa vendar ni za kmetiške deklice! Mar se ne učite tudi ročnih del?

Jurček. O ja, tudi!

Teta. Kje pa imaš svoje ročno delo? Pokaži mi ga!

Jurček (vstane in prinese Mickino ročno delo).

Teta. Kaj? Tako lepo znaš?

Jurček. Da!

Teta. No, pa malo nadaljaj!

Jurček (sede, prime šivanko z levico, nerodno ubada in se zbode). Au! Moj prst!

Teta. No, kako si pa nerodna!? Zdi se mi, da to ni tvoje delo. No, pa pusti! Rajši mi kaj zapojte!

Lukec. Jaz znam tisto: »Na planin'cah«.

Teta. No, pa zapoj!

Lukec (poje).

Teta. Lepo, lepo!

Matevžek. Jaz znam pa tisto: »Solnce čez hribček gre«. (Zapoje.)

Teta. Dobro, dobro! Kaj pa ti, Micika?

Jurček. Jaz pa najrajši pojem tisto: »Pobič sem star šele 18 let«. (Poje po fantovsko široko in zateglo.)

Teta (máje z glavo). Čudno, čudno tako dekle! (Jurčku:) Prinesi mi kozarec vode, tako sem žejna!

Jurček (skoči po vodo, pade in vse razlije).

Teta. Kako si vendar nerodna! (Ga vzdiguje.) Ali si se zelo pobila?

Jurček (se snaži). Nič!

Teta. Čakaj, grem sama po vodo! (Stopi skozi vrata. Tu klikne zunaj Micika: »Teta, teta!«)

4. prizor.

Teta (se pomakne nazaj v sobo, držeč za roko Miciko).

Micika. Slišala sem že na poti, da ste prišli iz Amerike. O, kjer bi vas bila videla, bi vas bila spoznala; tako ste podobni našemu očetu!

Teta. Ja, čigava si pa vendar ti, ljuba, prijazna deklica?

Micika. No, jaz sem vendar vaša nečakinja Micika!

Teta. Ti si Micika? In ta je Micika? (Pokaže Jurčka.)

Micika (vidi Jurčka samo od zadaj). Kdo pa je vendar to v mojem predpasniku in v mojem robcu? (Potegne Jurčku robec z glave.) Jej, Jurček, ti si? I, kaj si se pa tako našemil?

Jurček (osramočen vstane. Gre v kot in odloži Mickino obleko ter žalosten čaka, kaj bo).

Matevžek (plane pokonci, ko je Jurček razkrinkan). Joj, zdaj boš pa videl demante!

Lukec (tudi). Zdaj bomo pa dobili demante!

Teta (začudena). Kaj? Kako? I, kaj pa je to?

Micika. So si pa že spet izmislili kako norčijo!

Teta. A, tako? Kar po pravici povejte! Précej, ko pridem, me že hočete nalaagati!

Lukec (proseče). Oh, odpustite, teta! Saj vam povem vse po pravici! (Pripoveduje.) Ko ni bilo Micike doma, je pa prišel ta sosedov Jurček, in pripovedovala sva mu o pismu, da pridete vi danes z vlakom.

Matevžek. Da! In veselila sva se, da nama prinesete zlati uri, Miciki pa prstane z demanti.

Lukec. Da! In Jurček bi bil tudi rad kaj dobil. Zato si je izmislil zvijačo.

Matevžek. Da! Rekel je, da je en demant več vreden ko tisoč. Ko bi on enega dobil, bi ga prodal in dobro bi živel.

Lukec. Da! In pregovoril je naju, da sva mu posodila Mickino obleko, da bi vi mislili, da je to Micika, in da bi dali demante njemu.

Teta. A, taka je ta reč!? Prav grdo ste me hoteli goljufati! Miciko ste hoteli pripraviti ob njene darove, njo, ki je najpridnejša! — O, kako ste poredni! — Res sem prinesla daril za vas vse, in tudi zate, Jurček, bi bilo kaj ostalo. A ker ste tako poredni, ne dobite ničesar. Ti, Jurček, si pa najporednejši, zato ne smeš priti nikdar več k nam! (Jurček zajoka.) Kar domov se poberi in več se mi ne prikaži, dokler ne bom čula, da si se poboljšal. Tedaj ti bom znabiti spet dovolila, priti katerikrat k nam. — Miciki pa takoj dam njena darila. (Miciki:) Na, to verižico! (Jurček se joka in od strani gleda Mickino darilo. Žalosten odide.)

5. prizor.

Micika. O, to darilo je prelepo zame! Preveč je to, preveč! (Teta ji dene verižico okoli vratu.)

Teta. Le imej jo le, ker si bila pridna!

Micika. Oh, v svojem veselju sem kar pozabila povedati, da so oče odpuščeni od vojakov in da pridejo s prihodnjim vlakom domov.

Teta. O, potem jim pa idiva kar naproti!

Matevžek in Lukec (veselo). Midva tudi, midva tudi!

Teta. Vidva nikamor! Za kazen ostaneta doma in prej ne dobita od mene ničesar, dokler se ne poboljšata. (Dečka sedeta h knjigam in ihtita.)
Midve pa greva naproti očetu. (Primeta se pod pazduho in gresta proti vratom. Tu jima stopi nasproti deklica, vodnica vaških otrok, in pozdravi teto:)

6. prizor.

Deklica-vodnica: Dragá teta! Mi vaški otroci bi vas radi pozdravili, ker ste se spet srečno vrnili iz daljne Amerike v lepo našo domovino. Zdaj našim ljudem ne bo treba več na tujem iskati zaslužka. Naša domovina nam bo dajala zadosti dela in jela. Dovolite, da vas pozdravimo kot prvo, ki se je vrnila iz tujine v našo vas! (Otroci se pripravijo, da zapoje.)

Teta. Le zapojte, le zapojte, otroci! (Otroški zbor v narodnih nošah nastopi in zapoje »Lepa naša domovina«.)



Dr. Jos. Lovrenčič:

Beneška basen.

Miš, lisica, volk, volčica
 se o kresu v temnem lesu
 so sestali,
 o vremenu modrovali.

Miš, drobna miš,
 ko da je pogledala iz moke
 in zaduhala cmoke,
 je rekla: „Dež bo, dež!“

Pritrdila je volčica:
 „Bo, pa le plohica!“

Volk je dvignil glavo:
 „Kaj vedvé! Jaz vem pravo!
 Več naj nisem volk,
 če ga bo le én — klobuk!“

Lisica je molčala
 in se ozirala okrog.
 Zagledala je lovca in zbežala,
 pretkanka, v svoj brlóg.

Opomba: „Miš“ beri s polglasnim e, „volk“ izgovôri beneško; vuk!

